4.4.1 Elektribörsikorraldajad (NEMOd) Euroopas

Elektribörsi eesmärk on pakkuda elektrienergiaga kauplevatele turuosalistele lühiajaliselt planeeritavat ja standardiseeritud kauplemisvõimalust. Elektribörs võimaldab kaubelda avatud platvormil, kuhu igal turuosalisel on võrdne ligipääs ja tehingu vastaspool on samas anonüümne. Kõigile tehakse kättesaadavaks informatsioon konkurentsi ja turulikviidsuse kohta ning esitatakse hind ja info selle kujunemise kohta. Võrreldes kahepoolse kauplemisega on elektribörsidel kaubeldes madalamad tehingukulud.

Organiseeritud elektribörsid tegutsevad kas ühes riigis või regioonis, pakkudes turuosalistele erinevaid tooteid, näiteks võimalust osta elektrienergiat igaks tunniks, samuti võimalust kaubelda pikemaajaliselt ette, järgmiseks päevaks, päevasiseselt või üks tund ette. Euroopas tegutsevad elektribörsid on omavahel ühendatud, mis tähendab, et igale börsile pandud müügi ja ostupakkumised sisestatakse ühtsesse algoritmi, mis võttes arvesse piiriüleseid võimsuseid, arvutab välja kõigi hinnapiirkondade hinnad. Seega, kui ühes hinnapiirkonnas tegutseb mitu elektribörsi, siis börsidel olevad hinnad on samad, küll aga võivad erineda börside pakutavad lisateenused ja nende tasud. Euroopas tegutseb palju erinevaid elektribörse. Igas riigis volitatud elektribörsikorraldajate ehk NEMOde nimekirja avaldab ACER oma veebilehel[13]. Suurimad börsid on NordPool EMCO AS ja EPEX Spot SE. Balti riikides sh ka Eestis pakub oma teenuseid aktiivselt NordPool, kuigi ka EPEX omab vastavat luba. Kui enamikes riikides on elektribörsil kauplemine turuosalistel(Nominated Electricity Market Operator) e üks võimalus, siis Hispaanias ja Portugalis on see näiteks kohustuslik ning kogu kaubandus peab käima elektrituru korraldaja OMIE-i kaudu. Eesti elektrituruseaduse kohaselt tohib väljaspool Euroopa Majanduspiirkonda toodetud elektrienergiat samuti müüa vaid elektribörsi vahendusel.

Eestiski tegutseva NordPool elektribörsi teenused jagunevad kaheks:

1. järgmise päeva ehk päev-ette turg, kus turul fikseeritakse hinnad ja kogused järgmise päeva 24 tunniks.
2. päevasisene turg, kus on võimalik täiendavalt tasakaalustada oma bilanssi, ostes (või müües) puudujääva (ülejääva) osa.

NordPooli ajalugu ulatub 1990ndate algusesse. Nimelt oli Norra Põhjamaadest esimene riik, kus elektriturg ümber korraldati ning juba 1993. aastal asutati Norra ettevõttena Statnett Marked AS. 1996. aastal liitus Norra turupiirkonnaga Rootsi piirkond ning börsiettevõte nimetati ümber Nord Pool ASA-ks. Järgemööda liideti Soome, Taani, Saksamaa, Inglismaa ning 2010. aastal Eesti hinnapiirkonnad. Leedu hinnapiirkond avati 2012. ja Läti hinnapiirkond 2013. aastal. Päevasisene (toona Elbas) turg alustas tegevust 1999. aastal. Eesti liitus Elbas-turuplatvormiga 2010. aasta oktoobris, Läti ja Leedu 2013. aasta detsembris.

[13] Designation of NEMOs | www.acer.europa.eu